

УДК 336.77

КРЕДИТНИЙ ПОРТФЕЛЬ БАНКІВ УКРАЇНИ: АНАЛІЗ, ФАКТОРИ, ТЕНДЕНЦІЇ

Харченко Анатолій Миколайович,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів та банківської справи
Черкаського навчально-наукового інституту
Університету банківської справи

e-mail: Kharchenko85@gmail.com; ORCID ID: 0000-0002-5832-7714

Анотація. В умовах нестабільної економічної ситуації та викликів пандемії COVID-19 постає проблема забезпечення ефективного функціонування ринку фінансових послуг. Одним із ключових елементів цього ринку є банківські установи, основна роль яких полягає в перерозподілі вільних фінансових ресурсів між суб'єктами економічних відносин для забезпечення належної роботи національної економіки. Ураховуючи, що кредитна діяльність займає провідне місце у структурі активних операцій банків і, відповідно, формування значної частини доходів банку, виникає необхідність дослідження якості формування кредитного портфеля; визначення негативних наслідків впливу як неякісного кредитного портфеля для окремого банку, так і для системи в цілому; окреслення факторів, що формують ризики кредитної діяльності.

Метою статті є висвітлення факторів кредитних ризиків, результатів аналізу фактичного стану і динаміки формування та якості кредитного портфеля банків України у 2011—2019 роках.

У процесі дослідження використано загальнонаукові методи, зокрема: методи теоретичного узагальнення — для дослідження теоретичних основ і деяких наявних аспектів щодо факторів впливу на ризиковість кредитної діяльності; системного аналізу — при дослідженні неякісного кредитного портфеля банківської системи; методи графічного і статистичного досліджень — для аналізу та оцінки динаміки прострочених недіючих кредитів у портфелі та резервів, що під них формувалися.

Запропонована класифікація факторів кредитних ризиків орієнтує кредитний моніторинг банку для комплексного аналізу якості кредитного портфеля з урахуванням зовнішнього і внутрішнього середовища, що дозволяє ухвалити вчасно рішення і не допустити неконтрольоване збільшення обсягу проблемних кредитів.

Отримані результати дослідження загострюють увагу на якості кредитного портфеля, зокрема на обсягах прострочених і недіючих кредитів банків, дають можливість у подальшому здійснювати наукові пошуки шляхів розв'язання наявної проблеми.

Ключові слова: банк, кредитний портфель, кредитні ризики, недіючі кредити, прострочена заборгованість, резерви.

Формул: 0; рис.: 4; табл.: 1; бібл.: 13.

BANKING LOAN PORTFOLIO OF UKRAINE: ANALYSIS, FACTORS, TRENDS

Kharchenko Anatoliy,
Ph. D. in Economics, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Finance and Banking
Cherkassy Educational-Scientific Institute
of the Banking University

e-mail: Kharchenko85@gmail.com; ORCID ID: 0000-0002-5832-7714

Abstract. Lending activity occupies a leading place in the structure of active operations of banks and ensures the formation of a significant part of the bank's income. Therefore, it becomes necessary to study the quality of loan portfolio formation; determining the negative consequences of the impact of a low-quality loan portfolio for an individual bank and for the system as a whole; identification of factors that shape the risks of credit activities.

The purpose of the article is to highlight the results of the analysis of the dynamics of formation, as well as the quality of the loan portfolio of Ukrainian banks in the period 2011—2019.

In the course of the study, general scientific methods were used, in particular: methods of theoretical generalization — to study the theoretical foundations and some existing aspects regarding the factors influencing the riskiness of credit activity; system analysis — in the study of low-quality loan portfolio of the banking

system; methods of graphic and statistical research — for analyzing and assessing the dynamics of overdue, non-performing loans in the portfolio and reserves that were formed for them.

The proposed classification of credit risk factors orients the bank's credit monitoring to a comprehensive analysis of the quality of the loan portfolio, taking into account the external and internal environment, which allows making timely decisions and preventing uncontrolled increase in problem loans. The obtained results of the research are focused on the quality of the loan portfolio, in particular, on the volumes of overdue and non-performing loans of banks and allow carrying out further scientific research of ways to solve the existing problem.

The results of the study sharpen the focus on the quality of the loan portfolio, in particular, on the volume of overdue and non-performing bank loans. This will allow further research on ways to solve the existing problem.

Keywords: bank, loan portfolio, credit risks, non-performing loans, overdue debt, reserves.

JEL Classification G29

Formulas: 0; fig.: 4; tabl.: 1; bibl.: 13.

КРЕДИТНЫЙ ПОРТФЕЛЬ БАНКОВ УКРАИНЫ: АНАЛИЗ, ФАКТОРЫ, ТЕНДЕНЦИИ

Харченко Анатолий Николаевич,

кандидат экономических наук, доцент,
доцент кафедры финансов и банковского дела
Черкасского образовательного-научного института
Университета банковского дела

e-mail: Kharchenko85@gmail.com; ORCID ID: 0000-0002-5832-7714

Аннотация. В условиях нестабильной экономической ситуации и вызовов пандемии COVID-19 существует проблема обеспечения эффективного функционирования рынка финансовых услуг. Одним из ключевых элементов этого рынка являются банковские учреждения, основная роль которых заключается в перераспределении свободных финансовых ресурсов между субъектами экономических отношений для обеспечения надлежащей работы национальной экономики.

Учитывая, что кредитная деятельность занимает ведущее место в структуре активных операций банков и, соответственно, формирования значительной части доходов банка, возникает необходимость исследования качества формирования кредитного портфеля; определения негативных последствий влияния некачественного кредитного портфеля для отдельного банка и для системы в целом; определение факторов, формирующих риски кредитной деятельности.

Целью статьи является освещение факторов кредитных рисков, результатов анализа фактического состояния, динамики формирования и качества кредитного портфеля банков Украины в 2011—2019 годах.

В процессе исследования использовались общенаучные методы, в частности: методы теоретического обобщения — для исследования теоретических основ и некоторых существующих аспектов относительно факторов влияния на рискованность кредитной деятельности; системного анализа — при исследовании некачественного кредитного портфеля банковской системы; методы графического и статистического исследования — для анализа и оценки динамики просроченных, недействующих кредитов в портфеле и резервов, что под них формировались.

Предложенная классификация факторов кредитных рисков ориентирует кредитный мониторинг банка для комплексного анализа качества кредитного портфеля с учетом внешней и внутренней среды, что позволяет принять вовремя решение и не допустить неконтролируемое увеличение объема проблемных кредитов. Полученные результаты исследования заостряют внимание на качестве кредитного портфеля, в частности на объемах просроченных и недействующих кредитах банков, и дают возможность в дальнейшем осуществлять научные поиски путей решения существующей проблемы.

Ключевые слова: банк, кредитный портфель, кредитные риски, недействующие кредиты, просроченная задолженность, резервы.

Формул: 0; рис.: 4; табл.: 1; библи.: 13.

Вступ. Належне функціонування економіки неможливе без стабільно діючої банківської системи, значна частка якої залежить від правильно розробленої політики банківського кредитування. Тому пріоритетним завданням кожної банківської установи є пошук шляхів удосконалення системи кредитування з урахуванням оптимального співвідношення між доходами і ризиками.

ривитим завданням кожної банківської установи є пошук шляхів удосконалення системи кредитування з урахуванням оптимального співвідношення між доходами і ризиками.

Здебільшого побудова ефективної системи кредитування залежить від сформованого банком кредитного портфеля, що є сукупністю всіх його позик, які згруповані за певними параметрами [1]. Тому в процесі кредитування для банків важливе надання якісних кредитів, що відповідали б кредитній політиці банку і поставленим завданням.

Сьогодення нестабільної економічної ситуації та викликів пандемії COVID-19 спонукає додатково досліджувати ефективність функціонування ринку фінансових послуг. Одним із ключових елементів цього ринку є банківські установи, основна роль яких полягає в перерозподілі через кредит вільних фінансових ресурсів між суб'єктами економічних відносин для забезпечення належної роботи національної економіки.

Аналіз досліджень і постановка завдання. Ураховуючи, що кредитна діяльність займає провідне місце у структурі активних операцій банків і, відповідно, формування значної частини доходів банку, виникає потреба дослідження якості формування кредитного портфеля; визначення негативних наслідків впливу як неякісного кредитного портфеля для окремого банку, так і для системи в цілому; окреслення факторів, що формують ризики кредитної діяльності сьогодні.

Проблематиці банківського кредитування приділяється значна увага в колі наукових інтересів широкої спільноти вітчизняних і закордонних учених. Зокрема, з'ясуванню економічного змісту кредиту, особливостей і класифікації банківського кредитування, ризикам та управлінню кредитним портфелем, кредитній політиці банку присвячені дослідження А. Бахшіяна, В. Боровського, Т. Васильєвої, А. Єпіфанова, Н. Жукової, І. Івасіва, О. Комісарчик, Л. Крючко, О. Молдавської, В. Міщенко, Н. Островської, К. Степаненко, Л. Трокоз та інших. Разом з тим, незважаючи на достатність досліджень у цьому напрямі, окремої уваги потребує дослідження кредитної політики та якості кредитного портфеля банку в умовах трансформаційних змін і нових викликів, зумовлених впливом пандемії COVID-19.

Метою статті є висвітлення факторів кредитних ризиків, результатів аналізу фактичного стану і динаміки формування та якості кредитного портфеля банків України у 2011—2019 рр.

Результати дослідження. Слід зазначити, що кредитна діяльність банку постійно регулюється органами державної влади, які встановлюють певні обмеження і нормативи щодо цієї діяльності [2, с. 70]. Виконання встановлених державою правил для банків є обов'язком, адже кредитна діяльність є головним джерелом їхніх доходів і недотримання встановлених норм спричиняє значні ризики під час розміщення активів [3].

Однак ефективність діяльності банків залежить не лише від дотримання встановлених центральним банком (далі — ЦБ) нормативів, а й від можливості сфор-

мувати такий кредитний портфель, що зможе забезпечити максимальний рівень доходності та підтримати оптимальний рівень ліквідності.

Якісно сформований кредитний портфель реалізує інтереси як власників (акціонерів), так і надає можливість банку виконувати зобов'язання щодо вкладників і кредиторів [4, с. 283].

Неякісно ж сформований кредитний портфель, навпаки, призводить до великої кількості негативних наслідків, які суттєво впливають як на діяльність самих банківських установ, так і на функціонування банківської системи взагалі. Так, неконтрольоване збільшення проблемних кредитів у портфелях банків призводить:

- до зменшення їхньої кредитної діяльності;
- зниження якості кредитного портфеля;
- втрати коштів за основним боргом і відсотками;
- витрат на управління проблемними кредитами;
- втрати репутації;
- втрати капіталу;
- збільшення резервування [5, с. 19—20].

Водночас існують інструменти, що запобігають ризикам формування неякісного кредитного портфеля банку. До них можна віднести виявлення симптомів неблагонадійності кредитів і розроблення стратегій реагування на ці симптоми. Здебільшого, виникнення проблемних кредитів спричинені суттєвими факторами, які можуть бути прогнозованими. Тому першочерговим завданням для банків є виявлення сигналів, що свідчать про можливі проблеми з погашення заборгованості за виданими кредитами і розроблення ефективних методів їх усунення.

На сьогодні в банківській практиці виділяють чотири схеми погашення проблемної та простроченої заборгованості:

1) погашення простроченої заборгованості позичальником одноразово без додаткового кредитування і переведення її на третю особу, але з використанням дебіторської заборгованості третіх осіб позичальникові банку;

2) погашення простроченої заборгованості позичальником коштами, отриманими за реалізовану продукцію від кредитоспроможної зацікавленої третьої особи, що одержує, у свою чергу, кредит у банку;

3) перетворення простроченої заборгованості за кредитом у термінову позичкову або дебіторську заборгованість шляхом переведення боргу на третю (юридичну) особу, діяльність якої контролюється банком. При цьому третя особа одержує право на користування майном позичальника, за рахунок якого може отримати кошти, достатні для погашення заборгованості за позикою;

4) надання банком позики третій (юридичній) особі (діяльність якої контролюється банком) для фінансування позичальника з метою завершення виробничого циклу. Це допомагає направити кошти від

реалізації продукції на погашення простроченої заборгованості позичальника і повернути кредит, виданий третій особі [6].

Проте на практиці ці схеми погашення простроченої заборгованості мають чимало труднощів і не

розв'язують усіх проблем, пов'язаних із неякісно сформованим кредитним портфелем. Так, серйозною проблемою банків під час формування кредитного портфеля є кредитні ризики, що виникають залежно від зовнішніх і внутрішніх факторів (табл.).

Таблиця

Класифікація факторів кредитних ризиків банків

Походження факторів	Види факторів
Зовнішнє середовище	<ul style="list-style-type: none"> - рівень санітарно-епідеміологічної ситуації (обмеження в умовах пандемії); - рівень захисту економічних інтересів банківської системи; - чинна податкова система і рівень оподаткування; - нормативно-законодавче регулювання кредитного портфеля банку; - економічно-політичне становище у країні; - розвиток ринку банківських послуг і конкуренція між банками; - попит і пропозиція фінансових ресурсів на ринку; - природно-кліматичні умови
Внутрішнє середовище	<ul style="list-style-type: none"> - неповна чи недостовірна інформація про позичальника; - недостатньо продумана і розроблена кредитна політика банку; - рівень концентрації кредитного портфеля; - рівень диверсифікації кредитного портфеля; - неефективні методи оцінки і контролю кредитних ризиків; - низький рівень кваліфікації персоналу банку

Примітка. Побудовано за [7, с. 112; 8].

Тому банківським установам важливо проводити комплексний аналіз якості кредитного портфеля з урахуванням зовнішнього і внутрішнього середовища, у якому він формується [7, с. 112]. Але такий аналіз повинен ґрунтуватися на достовірній, своєчасній і зрозумілій інформації, що забезпечує ефективність банківського менеджменту [4, с. 283].

Отже, у сучасних умовах оцінка якості кредитного портфеля банківської установи зводиться більшою мірою до правильної оцінки ризику, який бере на себе банк у процесі кредитування [8]. Однак слід зазначити, що важливим є не уникнення ризику взагалі, а його попередження і мінімізація. Таким чином, для банків перш за все виступає пріоритетом зниження ризику від неповернення виданої позики [9, с. 8].

У сучасних трансформаційних умовах та дії пандемії, зумовленої вірусом COVID-19, для України вкрай важлива робота фінансово стабільної банківської сис-

теми, в якій значну роль відіграє належне функціонування кредитного ринку. Тому основною метою банківських установ нашої країни є ефективна організація процесу банківського кредитування, формування оптимальної структури кредитного портфеля та ефективна кредитна політика.

Аналіз динаміки кредитного портфеля банківських установ України за 2011—2019 р. показав позитивну динаміку зростання наданих кредитів (рис. 1). Так, на початок 2019 року обсяг наданих кредитів зріс на 25,2 % порівняно з 2011-м. Така динаміка свідчить про нарощення потужностей банків, ураховуючи зменшення їхньої кількості на фінансовому ринку. Проте слід зазначити, що протягом аналізованого періоду відбулося скорочення частки кредитного портфеля в загальній структурі банківських активів, зокрема, на початок 2020 року їхня частка скоротилась на 0,09 в. п. у порівнянні з 2011-м.

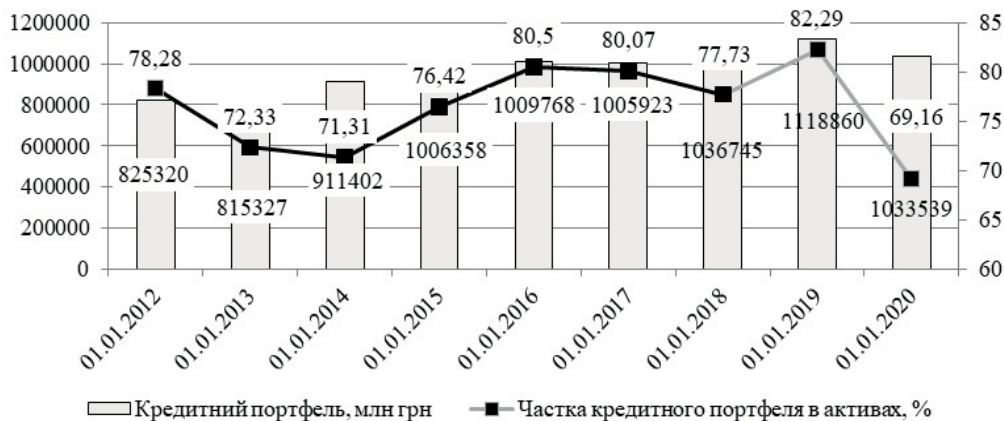

Рис. 1. Динаміка кредитного портфеля банків України за 2011—2019 рр.

Примітка. Побудовано на основі опрацювання даних НБУ [10].

Однак аналіз кредитного портфеля банків показав, що зі зростанням виданих кредитів останнім часом відбувається збільшення частки проблемної заборгованості у кредитних портфелях, що свідчить про неефективно побудовану систему кредитування.

Так, за даними НБУ, частка прострочених кредитів у загальній структурі виданих вітчизняними банками позик зросла з 9,6 % станом на 01.01.2012 до 48,4 % станом на 01.01.2020, тобто у п'ять разів (рис. 2).

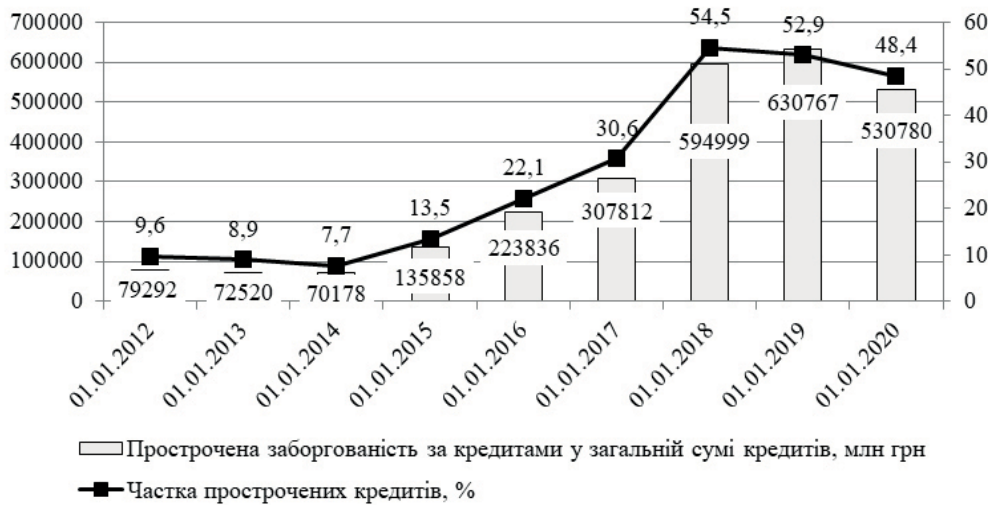

Рис. 2. Динаміка простроченої заборгованості в банках України за 2011—2019 рр.

Примітка. Побудовано на основі опрацювання даних НБУ [10].

Основними причинами зростання проблемної заборгованості протягом останніх років є недостатньо ефективна кредитна політика в банківських установах і нагляд з боку регулятора за їхньою діяльністю, економічна криза і низька якість сформованих портфелів банківських установ [11, с. 170].

Така ситуація зі збільшенням частки простроченої заборгованості в загальній структурі кредитного портфеля банків вимагає привернення уваги до рішень щодо ефективності їх формування. Адже високий рівень проблемних активів створює для банків значні труднощі, серед яких недоотримання доходів, що знижує ефективність діяльності та погіршення ліквідності фінансової установи, а відтак збільшення

витрат на додаткове залучення фінансових ресурсів. Слід зауважити, що прострочена заборгованість є лише частиною кредитної заборгованості, яка не була погашена вчасно, а загальний обсяг кредитів, щодо яких допущено прострочення, є більшим за обсяг простроченої заборгованості [12]. Так, за даними НБУ, на початок 2018 року суттєво зросла частка недіючих кредитів у загальній сумі кредитів, виданих установами банків, і становила 56,5 % кредитного портфеля, що на 36 в. п. більше, ніж на початок 2012-го.

Водночас за останні роки досліджуваного періоду можна спостерігати тенденцію до зниження частки недіючих кредитів у кредитному портфелі до 35,5 % (рис. 3).

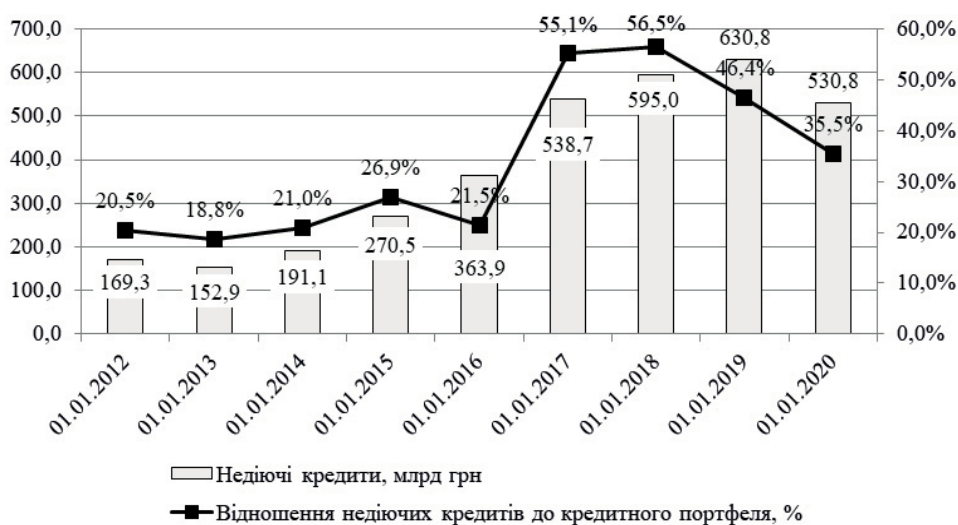

Рис. 3. Динаміка недіючих кредитів у банках України за 2011—2019 рр.

Примітка. Побудовано на основі опрацювання даних НБУ [10].

Серед основних причин зростання обсягів недіючих кредитів банківських установ України можна виділити: необґрунтоване зниження вимог до позичальників для нарощування кредитного портфеля банку; неефективне оцінювання платоспроможності позичальника; недостатнє врахування кредитних ризиків при формуванні ціни [10, с. 171]. Також приріст кількості непрацюючих кредитів пов'язаний із запровадженням нових підходів щодо оцінки розміру кредитного ризику і зміни класифікації активів (поста-

нова Національного банку № 351 «Про затвердження Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями») [13].

Результати аналізу сформованих резервів за кредитними операціями свідчать про значне збільшення резервів протягом 2015—2019 років (близько 50 % кредитного портфеля), що викликано погіршенням якості кредитних портфелів банків, а точніше — зростанням частки проблемних кредитів (рис. 4).

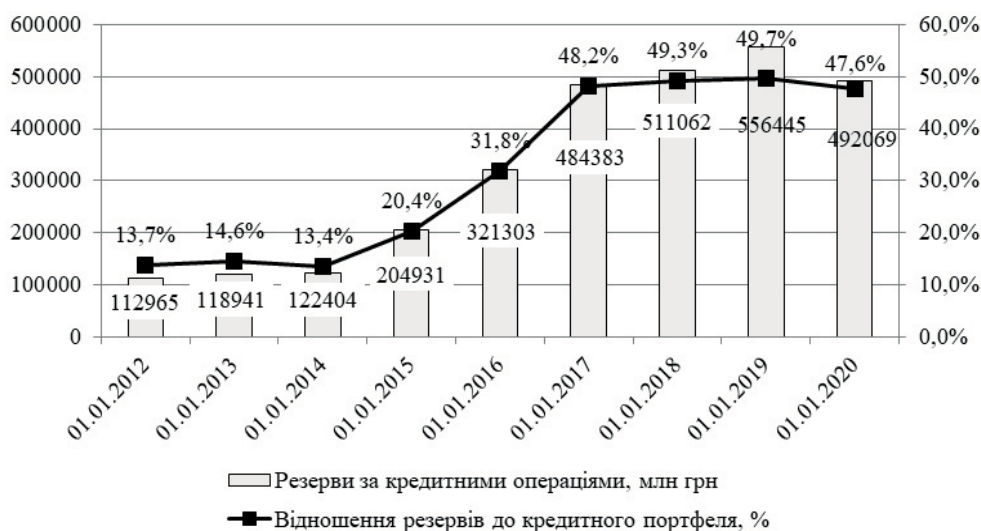

Рис. 4. Динаміка резервів за кредитними операціями в банках України за 2011—2019 рр.

Примітка. Побудовано на основі опрацювання даних НБУ [10].

Висновки. Таким чином можна стверджувати, що високий рівень проблемних активів створює для банків серйозні труднощі: по-перше, недоотримання доходів знижує ефективність діяльності; по-друге, порушення планових термінів повернення розміщених активів погіршує ліквідність фінансової установи і вимагає залучення додаткових ресурсів; по-третє, трудовитрати і фінансові витрати на судові процедури і формування резервів, а також збитки, що виникають

унаслідок неповернення кредитів, зменшують регулятивний капітал банку.

Усе вищезазначене підкреслює доцільність подальших досліджень щодо адекватного оцінювання якості кредитів і визначення достатнього обсягу резервів для відшкодування можливих втрат за кредитами, а також переглянути портфелі кредитів на рахунок очищення їх від непрацюючих кредитів, за якими вже остаточно отримані збитки.

Список використаної літератури

1. Глосарій банківської термінології [Електронний ресурс] / НБУ. — Режим доступу : https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123409 (дата звернення: травень 2020 р.).
2. Жукова Н. К. Сучасний стан та проблеми управління кредитним портфелем комерційних банків / Н. К. Жукова, Н. В. Зражевська // *Гроші, фінанси і кредит*. — 2013. — № 1—2. — С. 70—72.
3. Крючко Л. С. Управління кредитним портфелем комерційного банку [Електронний ресурс] / Л. С. Крючко, А. В. Сидоренко // *Електронне наукове фахове видання Мукачівського державного університету «Економіка та суспільство»*. — 2017. — № 13. — С. 1139—1142. — Available at : http://www.economyandsociety.in.ua/journal/13_ukr/191.pdf.
4. Молдавська О. В. Статистична оцінка якості кредитної діяльності банків України / О. В. Молдавська, А. В. Демиденко // *Проблеми економіки*. — 2013. — № 3. — С. 282—288.
5. Крамаренко О. Кредитування і контроль : навч. посібник / О. Крамаренко, Ю. Лаврентович. — Миколаїв : Вид-во НУК, 2011. — 105 с.
6. Трокоз Л. О. Проблемна заборгованість як невід'ємна складова кредитного портфеля комерційного банку [Електронний ресурс] / Л. О. Трокоз // *Intkonf*. — 2012. — Режим доступу : <http://intkonf.org/trokoz-lo-problemna-zaborgovanist-yak-nevidemna-skladova-kreditnogo-portfelyu-komertsiynogo-banku>.
7. Степаненко К. Р. Особливості формування кредитного портфеля банку / К. Р. Степаненко // *Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. — 2016. — № 7. — С. 111—114.

8. Крупка М. І. Оцінка обсягів та якості кредитного портфеля банків України [Електронний ресурс] / М. І. Крупка, О. Б. Баран // Ефективна економіка. — 2015. — № 11. — Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4488>.
9. Міщенко В. Удосконалення управління банківським кредитуванням на прикладі країн Центральної та Східної Європи / В. Міщенко, О. Кравець // Вісник Національного банку України. — 2010. — № 9. — С. 5—10.
10. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. — Режим доступу : www.bank.gov.ua.
11. Харченко А. М. Моніторинг проблемної заборгованості у роздрібному банківському кредитуванні [Електронний ресурс] / А. М. Харченко, Н. В. Ткаченко // Інноваційна економіка. — 2015. — № 56. — С. 170—175.
12. Островська Н. Л. Теоретичні та практичні аспекти організації моніторингу кредитної політики в банку [Електронний ресурс] / Н. Л. Островська // Ефективна економіка. — 2013. — № 6. — Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2349>.
13. Колісниченко О. Рейтинг банків за проблемними кредитами [Електронний ресурс] / О. Колісниченко // Економічна правда. — 2018. — 29 січня. — Режим доступу : <https://www.epravda.com.ua/news/2018/01/29/633494>.

References

1. *Hlosarii bankivskoi terminologii NBU [Glossary of banking terminology of the NBU]*. Retrieved May, 2020, from https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123409 [in Ukrainian].
2. Zhukova, N. K., & Zrazhevska, N. V. (2013). Suchasnyi stan ta problemy upravlinnia kredytnym portfelem komertsiiynkh bankiv [The current state and problems of credit portfolio management of commercial banks]. *Hroshi, finansy i kredyt — Money, Finance and Credit*, 1—2, 70—72 [in Ukrainian].
3. Kriuchko, L. S., & Sydorenko, A. V. (2013). Upravlinnia kredytnym portfelem komertsiiinoho banku [Management of credit portfolio of a commercial bank]. *Elektronne naukove fakhove vydannia Mukachivskoho derzhavnoho universytetu «Ekonomika ta suspilstvo» — Electronic scientific professional publication of Mukachevo State University «Economics and Society»*, 13, 1139—1142. Retrieved from http://www.economyandsociety.in.ua/journal/13_ukr/191.pdf [in Ukrainian].
4. Moldavska, O., & Demidenko, A. (2013). Statystychna otsinka yakosti kredytnoi diialnosti bankiv Ukrainy [Statistical assessment of the quality of credit activity of banks of Ukraine]. *Problemy ekonomiky — Problems of Economy*, 3, 282—288 [in Ukrainian].
5. Kramarenko, O., & Lavrentovych, Yu. (2011). *Kredytuvannia i kontrol [Lending and Control]*. Mykolaiv: Vyd-vo NUK [in Ukrainian].
6. Trokoz, L. (2012). Problemna zaborhovanist yak nevidiemna skladova kredytnoho portfelia komertsiiinoho banku [Problem debt as an integral part of the loan portfolio of a commercial bank]. *Intkonf*. Retrieved from <http://intkonf.org/trokoz-lo-problemna-zaborhovanist-yak-nevidiemna-skladova-kredytnogo-portfelyu-komertsiiynogo-banku> [in Ukrainian].
7. Stepanenko, K. (2016). Osoblyvosti formuvannia kredytnoho portfelia banku [Peculiarities of bank loan portfolio formation]. *Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo — International economic relations and world economy*, 7, 111—114 [in Ukrainian].
8. Krupka, M. I., & Baran, O. B. (2015). Otsinka obsiahiv ta yakosti kredytnoho portfelia bankiv Ukrainy [Estimation of volumes and quality of credit portfolio of banks of Ukraine]. *Efektivna ekonomika — Efficient Economy*, 11. Retrieved from <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4488> [in Ukrainian].
9. Mishchenko, V., & Kravets, O. (2010). Udoshkonalennia upravlinnia bankivskym kredytuvanniam na prykladi krain Tsentralnoi ta Skhidnoi Yevropy [Improving the management of bank lending on the example of Central and Eastern Europe]. *Visnyk Natsionalnoho banku Ukrainy — Bulletin of the National Bank of Ukraine*, 9, 5—10 [in Ukrainian].
10. Natsionalnyi bank Ukrainy. (n. d.). *Oftsiinyi sait [Official site]*. Retrieved from www.bank.gov.ua [in Ukrainian].
11. Kharchenko, A. M., & Tkachenko, N. V. (2015). Monitorynh problemnoi zaborhovanosti u rozdrubnomu bankivskomu kredytuvanni [Monitoring of problem debt in retail bank lending]. *Innovatsiina ekonomika — Innovative Economy*, 56, 170—175 [in Ukrainian].
12. Ostrovska, N. (2013). Teoretychni ta praktychni aspekty orhanizatsii monitorynhu kredytnoi polityky v banku [Theoretical and practical aspects of the organization of credit policy monitoring in the bank]. *Efektivna ekonomika — Efficient Economy*, 6. Retrieved from <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2349> [in Ukrainian].
13. Kolisnychenko, O. (2018, January 29). Reitynh bankiv za problemnymi kredytamy [Rating of banks for problem loans]. *Ekonomiczna pravda — Economic Truth*. Retrieved from <https://www.epravda.com.ua/news/2018/01/29/633494> [in Ukrainian].